

4. Кодекс торгівельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України від 21.11.1995 р. – 1995. – № 47. – Ст. 349
5. Статуту внутрішнього водного транспорту СРСР: Постанова Ради Міністрів СРСР від 15 жовтня 1955 р. // Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55/card6#Public>

Ментух Н. Ф.,

к.ю.н., доцент, кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЮФ ТНЕУ

Шевчук О.Р.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного,
адміністративного та фінансового права
ЮФ ТНЕУ

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КОРПОРАТИВНОГО СЕКРЕТАРЯ

Присутність в складі компанії корпоративного секретаря як особливої особи, яка безпосередньо відповідає за систему корпоративного управління, відноситься до числа західних корпоративних традицій. Наявність даної особи та реальне виконання нею свої обов'язків – ознака прозорості перед інвесторами, а також один із механізмів захисту інтересів акціонерів та підвищення рівня їхнього добробуту.

Так, в багатьох країнах світу (Великобританії, США, Канаді, Австралії, а також у Гонконгу, Сінгапурі, Болгарії) в організаційній структурі корпорації обов'язково є посада корпоративного секретаря, або директора чи спеціаліста по зв'язкам з інвесторами. Введення такої посади було викликано зростанням інформаційних потреб інвесторів, що змусило компанії приділяти більше уваги рівню корпоративного управління, покращенню якісного боку взаємодії з акціонерами, особливо дрібними.

Слід відмітити, що у міжнародній практиці представлені два схожих інститути: корпоративний секретар – corporate secretary (у США та Канаді) і секретар компанії – company secretary (у Великобританії, Австралії, Сінгапурі, Гонконгу і Таїланді). Безумовно, це пов'язано з особливостями традицій ділового обороту і моделей корпоративного управління, що склалися в різних країнах. Головна відмінність секретаря компанії від корпоративного секретаря полягає в тому, що функції та зона відповідальності у першого трохи ширші, ніж у другого. В деяких країнах наявність такої посадової особи в публічних компаніях диктується нормами законодавства: у Великобританії – «Законом про компанії», в Австралії – «Законом про корпорації». Корпоративний секретар у закордонних компаніях вважається старшою посадовою особою (senior corporate officer), яка відіграє провідну роль в адмініструванні найважливіших сфер корпоративного управління[1].

Як зазначається в літературі, корпоративний секретар – це сполучна ланка, свого роду координуючий орган між власниками акціонерного товариства, його топ-менеджерами та радою директорів, яка здійснює функції гаранта дотримання органами та посадовими особами товариства процедурних вимог, що забезпечують реалізацію прав та інтересів акціонерів товариства. Секретар є підзвітним раді директорів. Це дуже важлива посадова одиниця, найчастіше прямо впливає на забезпечення успішної і плідної діяльності акціонерного товариства. Що стосується призначення на посаду, то це відноситься до компетенції ради директорів, який відіграє основну роль у забезпеченні прав акціонерів, тому надалі корпоративний секретар підзвітний раді директорів і повинен бути достатньо кваліфікований на цю посаду[2].

У зв'язку із прийняттям Закону України «Про акціонерні товариства» [3] в господарській практиці з'явився новий термін та нова посада – «корпоративний секретар».

До цього дане поняття не мало законодавчого закріплення, однак широко використовувався в актах ДКЦПФР.

Відповідно до ст. 56 Закону «Про акціонерні товариства» корпоративний секретар обирається наглядовою радою за пропозицією голови наглядової ради. Корпоративний секретар відповідає за взаємодію АТ з акціонерами та/або інвесторами. Робота корпоративного секретаря оплачується із загального бюджету наглядової ради.

Згідно зі ст. 51 Закону у разі відсутності наглядової ради її повноваження здійснюються загальними зборами. Таким чином за відсутності в товаристві наглядової ради, корпоративний секретар обирається загальними зборами. Закон також не забороняє делегувати це повноваження виконавчому органу товариства.

В статті 78 Закону встановлено, що саме корпоративний секретар (в разі його наявності) надає акціонеру копії документів товариства.

Загалом це все, що вказано в Законі про корпоративного секретаря. Дещо більше зазначено в актах ДКЦПФР, які, проте, затверджені до прийняття нового закону.

Відповідно до Принципів корпоративного управління, затверджених Рішенням ДКЦПФР від 11.12.2003 № 571 [4], основними завданнями корпоративного секретаря є:

- забезпечення підготовки та проведення загальних зборів акціонерів, засідань наглядової ради та виконавчого органу;
- забезпечення надання своєчасної та достовірної інформації про товариство органам товариства та акціонерам;
- зберігання документів товариства, включаючи архів товариства;
- забезпечення зв'язку з акціонерами, у тому числі роз'яснення акціонерам їх прав, розгляд звернень акціонерів щодо порушення їх прав;
- надання органам товариства висновків та розробка пропозицій щодо приведення внутрішніх документів товариства у відповідність до Принципів корпоративного управління.

Окрім того рекомендується віднести до повноважень корпоративного секретаря функції секретаря загальних зборів, наглядової ради та виконавчого органу.

Таким чином, корпоративний секретар – це особа, яка відповідає за взаємодію товариства з акціонерами та органів товариства між собою, а також за вдосконалення корпоративного управління. На нього покладаються функції забезпечення обміну інформацією між товариством, акціонерами, іншими зацікавленими особами, та між органами товариства. В глобальному розумінні – це інформаційний центр АТ, де акумулюється значний обсяг інформації про товариство. Окрім того, корпоративний секретар забезпечує удосконалення корпоративного управління.

ДКЦПФР досить лаконічно визначає вимоги до корпоративного секретаря: корпоративний секретар повинен володіти необхідними для виконання своїх завдань знаннями, бездоганною репутацією, а також користуватися довірою з боку акціонерів.

Незважаючи на те, що у світі робота корпоративних секретарів вже стала звичайним явищем, визнається дуже важливою і не піддається сумнівам ефективність її введення для посилення довіри інвесторів до цінних паперів публічних корпорацій, в акціонерних товариствах України на сьогодні ще не стала широкою практика введення посад корпоративних секретарів, як і створення спеціальних відділів, які є відповідальними за зв'язки з акціонерами.

Для того, щоб бути ефективним в швидко мінливому бізнес-середовищі, корпоративні секретарі повинні постійно контролювати нові правила і тенденції, пов'язані з корпоративним управлінням та акціонерними відносинами. Багато корпоративних секретарів роблять це, беручи участь в ході неофіційних професійних мереж, в тому числі Товариства Корпоративних секретарів та спеціалістів управління, через які вони можуть обмінюватися інформацією про акціонерів і інші практики корпоративного управління. Корпоративні секретарі повинні також спробувати побудувати відносини з впливовими членами ключових груп акціонерів[5].

Отже, можна зробити висновок, що посада корпоративного секретаря відіграє важливу роль в системі органів управління товариства, на нього покладається безліч функцій, зокрема ведення документації щодо запитів акціонерів та відповідей на них із зазначенням переліку наданої інформації, або ж причин відмови в її наданні.

Даний перелік обов'язків корпоративного секретаря не є вичерпним. Загалом, в практиці діяльності різноманітних компаній до функцій корпоративного секретаря відносять: тісна співпраця з новими членами наглядової ради; підтримка діяльності наглядової ради в частині впровадження новацій корпоративного управління, реалізація процедур планування та координації проведення загальних зборів; допомога у вирішенні питань щоденної корпоративної діяльності та бізнес-етики тощо.

Тому, вважаємо за необхідним уточнення в чинному законодавстві ролі корпоративних секретарів для умов діяльності акціонерних товариств України, розробити типові положення про корпоративного секретаря акціонерного товариства, де ґрунтовно описати його основні функції. Адже, належне правове забезпечення в сфері корпоративного управління створить передумови для підвищення важливості функцій корпоративного секретаря у процесі управління товариством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арабова Н. Корпоративний секретар у зарубіжних компаніях/ Н. Арабова, М. Грачова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/081.htm
2. Біляк Ю.В. Корпоративний секретар – запорука успішної діяльності корпорації / Ю.В. Біляк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=eng&z=3419>
3. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 384.
4. Про затвердження принципів корпоративного управління: Рішення Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 11 грудня 2003 року № 571 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1007.2417.2&nobreak=1>.
5. Holly J. Gregory The evolving role of the corporate secretary // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.weil.com/~/media/files/pdfs/April2012_Opinion.pdf

УДК 347.7

Микитин В. І.

к.ю.н., викладач кафедри цивільного
права і процесу ЮФ ТНЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Дослідження питань співробітництва норм цивільно-правового, кримінально-правового та адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності дозволило зробити наступний висновок – при боротьбі з інтелектуальним піратством, у т. ч. в мережі Інтернет, доцільно покращувати державно-правові та цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності. Слід відзначити, що Верховний Суд України не приділяє належної уваги питанням цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності та застосуванню заходів цивільно-правової відповідальності. На користь цього твердження слугують узагальнення практики ВСУ в цивільних справах (Судові рішення), в яких питання цивільно-правової відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності взагалі відсутні. Єдина постанова Пленуму ВСУ, прийнята у сфері захисту авторських та суміжних прав у 2010 році, також не відображає жодною мірою актуальності питання захисту прав інтелектуальної власності та особливості застосування заходів цивільно-правової відповідальності в судовому порядку для правозастосування. У цьому сенсі для Верховного Суду України є вкрай необхідним нарешті зайнятися узагальненнями щодо питань захисту прав інтелектуальної власності у судовому порядку, базуючись як на позитивному досвіді спеціалізованих судів у цьому напрямі (у першу чергу ВГСУ), так і на ролі судової практики у цій сфері в європейському просторі. Адже аналіз судових рішень Європейського суду з прав людини або Суду Європейських Спільнот у даній сфері цілком свідчить